

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXIV (XXIII)

Chicago, Illinois Květen (May) 1962

Číslo (No.) 5

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Pátý žalm.

Naslouchej mým slovům, Pane, pozoruj, o čem ti šeptám,
slyš moje hlasité lkání, Králi můj a můj Bože!
Vždyť k tobě se modlím, Pane, v úsvitu zaslechni můj hlas!
V jítře ti modlitbu skládám a po tvém slyšení toužím.

Nejsi Bůh, jenž má rád vzpurné, nehostí u tebe zloba,
blázniví neobstojí tam, kde je tvým zrakům blízko.
Zločince nenávidíš, ničíš ty, kdo mluví lživě,
vraždu a podvod kdo páše, toho si ošklivíš, Pane.

V přemíře milosti tvé pak do tvého domu já kráčím,
pokorně v tvém svatém chrámě skláním se ve zbožném strachu.
V své spravedlnosti, Pane, sprovod' mne kvůli mým sokům,
přede mnou uprav svou cestu, kvůli těm, kdo po mně slídí.

Nemají upřímnost na rtech, jenom zmar jest v jejich nitru,
hrdlo — hrob otevřený, a jejich jazyk jest hladký.
Obviň je, Bože, ať padnou pro ty své úradky klamné,
pro množství přestupků jejich svrhní je, vždyť ti jsou vzdorní!

Zplesají všickni, kdo věří, navěky budou ti jásat
vždyť ty je chráníš. A radost, kdo ctí tvé jméno, mít budou.
Neboť ty vždy požehnáváš spravedlivému, Pane,
a milostí tak jako štítem vůkol jej obklopuješ.

—Přeložil Jan Jordán.

Stanislav Čapek:

Bůh či člověk?

V dějinách křesťanského dogmatu lze pozorovat stálé kolísání v názoru na Ježíše. — Jedni v něm viděli jen dokonalé Božství. Přitom neubránili se nebezpečí doketismu, když Ježíšovo člověčenství jevílo se jako zdánlivé, neskutečné. Druzí však nemohli postrádat víru v Ježíšovo člověčenství, bez něhož by jeho smrt a vzkříšení bylo nepochopitelné. Tak vzniklo v církvi učení o dvojí přirozenosti

Krista. Tento dvojí aspekt odrazil se v moderní teologii jednak v ortodoxii, jednak v liberalismu. Ortodoxie prostě převzala starokřesťanské učení o dvou neoddělitelných přirozenostech. Liberální teologie kladla důraz na reální člověčenství Kristovo, ale uznávala, že v jeho osobnosti objevily se také prvky božské — nikoli však jeho přirozeným narozením z těla člověka, nýbrž jeho uvědoměným a živým obecenstvím s Bohem Otcem.

V tomto pojetí je představen Ježíš jako

KŘEŠŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křesťanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) J. P. Tatter

2650 Leyden Street, Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvků Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.,
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

objevitel a interpret nejvyššího zákona lidské duše, která ve své víře a v laskyviněm spočinutí v Otci dosáhla svého pravého učení a nejvyššího stupně dokonalosti. Jako objevitel v přírodě proniká hlouběji než jeho předchůdci do kosmického vesmíru, vysvětluje jej, ale sám nemění svět, — tak Ježíš jako nejvyšší prorok vidí do toho subjektivního zmatku, v němž se potácí duše lidská neznající Otce a proti zmatku tomu bojuje, a duši s pravým duchovním řádem světa seznamuje. Důsledná liberální teologie soudí, že nepotřebuje nadpřirozených a transcendentních rysů v životě Ježíšově, jak o nich mluví evangelia, že pro uznání jeho božství stačí již jeho životní pravda o duchovním řádu světa a jeho živá víra v Boha Otce.

Avšak i kdybychom s kritickou teologií připustili, že ve víře Ježíšově byl také subjektivní prvek lidský, vyzývající učedníky k napodobení, přece v sebevědomí Ježíšově bylo mnohem víc, než ve víře velikého proroka, génia a objevitele. Objevitelé nějaké pravdy nikdy nestavěli svoji osobnost mezi Boha a svoji duši. Vyslovili nebo sepsali svoji pravdu a pak sami odešli. I Mohamed sebe pokládal jen za největšího z proroků. Izaiáš cí-

til, že je člověk poskvrněných rtů. Petr se stydí a bojí se v přítomnosti Kristově, protože je člověk hříšný. Velikost proroků byla v tom, že sami se menšili i ziráceli před tváří Boží.

V svědectví evangelíj není ani stopy po tom, že by se Ježíš takto v duchu prorockém chtěl zmenšovat, že by autoritu přiznával jen svému učení, ne však své vlastní osobě. V jeho víře nebyl ani nádech pocitu subjektivního, pocitu méněcennosti a podřadnosti. Zpočátku pokládali učedníci jeho zázraky za projev nadpřirozené moci a za důkazy jeho božského práva. Není prý tedy divu, říká kritická teologie, že v představách učedníků zveličoval se postupně obraz života Ježíšova, až vzrostl k napřirozenému narození a vzkříšení. Skutečně vyskytují se v dějinách podobné případy, kdy střizlivá a čistě lidská osobnost je oděna do roucha pověstí a legend. Tak se stalo i Mohamedovi, když ho islám zveličil v božskou autoritu. Ale důsledek této falešné apoteózy se projevil potom v autokracii, tyranii i v harémech náboženství islámu. Ježíš si nepřál, aby učedníci se stali obětí podobných omylů. Nepokládá zázraky za projevy a důkazy svého nadpřirozeného božství, nýbrž staví je na linii možností pro každého věřícího člověka. Proto správně usuzuje kritická teologie, že věrnější obraz duše Ježíšovy nalézáme v jeho přímých slovech a výrocích, než v tradovaných zázracích a skutečích. Vždyť i biblická tradice mluví o podobných skutečích u Enocha, Mojžíše, Eliáše a podob.

Avšak do centra i obsahu víry Ježíšovy uvádějí nás právě ty výroky, kde mluví sám o sobě. Jsou tak originální, nové a převratné, že si je nemohla vymyslet žádná fantazie, ani sebeoctivější anoteóza člověka. V těchto výrocích Ježíš odhaluje také sebevědomí, jakého se neodvážil žádný prorok, génius, objevitel ani král. Pilát v tom viděl čiré bláznovství, když se Ježíš pokládal za Krále. Farizeové jeho mesiášské sebevědomí odsoudili jako zločin rouhání a podvodu. Je pravda, že byli také vedle falešných proroků i falešní mesiášové (zeloti, Bar Kochba a pod.), ale to byli političtí i váleční dobrodruzi, kteří lid vedli jen na smrt.

Podle svědectví učedníků byl Ježíš Mesiášem, o němž předpovídali proroci. Ovšem v židovských nadějích bylo mnoho mlhavých představ o Mesiáši, kolísání mezi nebem a zemí, až někteří lidé vulgarizovali obraz Mesiáše jako válečného prince, k čemuž ponoukala často i víra v jeho království. Proto doufali, že jeho spasení a požehnání přinese i světskou slávu, blaho a moc. Ježíš proti takové představě Mesiáše vždy bojoval, učedníky pro ni káral. I když liberální teologie připouští s Harnackem, že evangelisté v líčení života Kristova neubránili se pokusem mluvit o něm v superlativech a zveličování, přece nepochybuje o tom, že mesiášské sebevědomí jeho bylo pravé a jisté. Když Ježíš říká o Bohu: Můj Otec a o sobě: Já, Boží Syn, a shrnuje své poznání ve výrok: Já jsem ta pravda, cesta i život, nevystupuje jako objevitel nějakého subjektivního učení a názoru o Bohu a o sobě, nýbrž jako očitý svědek. Necítí potřebu Boha nějak popisovat, definovat i dokazovat, nýbrž vidí Boha Otce tak bezpečně, jako vidíme slunce, a zná Boha, jak ho může reálně poznat každý normální člověk, bude-li chtít. Proto vybízí učedníky: Hled'te na ptactvo nebeské a vizte, jak Otec je živí! Hled'te na lilie polní a uvidíte, jak Otec je odívá v krásu! A vizte marnotratného syna, jak Otec se raduje z jeho obrácení! V tomto poznání Otce nelze hledat Ježíšovo extatické vidění, ani mystické v sebezahledění, nýbrž střízlivé zjištění reality života a světa.

V mesiášském sebevědomí nevystupuje Ježíš jen jako objevitel a interpret pravdy o Bohu, nýbrž také jako její vlastník, dárce a prostředník. Nestačí jen přijmout pravdu o otcovství Božím, nutno uznat též realitu Božího synovství v Kristu! Kde je reálně — ne jen pomyslně — Otec, musí být reálně také syn. Kde však je Syn Boží, kterého sám Otec vyvolil a předurčil? Zde již neřekl Ježíš, že bychom Božího syna měli hledat v ptactvu nebeském, na lilích polních nebo v kterýchkoli částech přírody, nýbrž i před církevním soudem a pod rizikem ztráty života dosvědčuje, že on je ten Syn Boží, na nějž očekávala nejstarší poselství prorocká. V tom spočívá druhá stránka mesiášského sebevědomí Ježíšova, potvrzená jeho osobním svědectvím: Já a Otec jedno jsme. Nikdo nepři-

chází k Otci, než skrze mne. Kdo vidí mne, vidí též Otce. Pravda Kristova není dogma, učení, idea, mrtvá litera, abstraktní pojem, který by vedl k poznání Boha nezávisle na tom, kdo tu pravdu vyslovil. Není to pravda mrtvá, nýbrž živá a nerozlučně spjatá s jejím objevitelem a prostředníkem. Nelze poznat Otce bez poznání Syna. Co lidskými smysly nebo rozumem poznáváme, není neviditelný Otec, nýbrž pouhá idea otce, tudíž modla! Jen poznání Syna je podmínkou a předpokladem poznání Otce. Proto v mesiášském sebevědomí čteme, že Ježíš není jen objevitelem pravdy o Bohu, nýbrž také vůdcem za touto pravdou: Já jsem cesta. Proto požaduje od učedníků víru v Krista jako nepostradatelnou podmínku spasení. Víra v Krista však neznámá osvojení si nějaké teorie, ideje, dogmatu o Kristu, nýbrž osobní přijetí samotného Krista za svého jediného Vůdce a jedinou cestu k následování.

Ovšem i zde může dojít k podobnému porozumění, jako při pojmu pravdy. Ježíš ve svém mesiášském sebevědomí nechce říci jen, že mluví pravdu, takže by čtenář mohl myslit, že ta pravda je něco samostatného, odděleného od jeho osoby. Proto říká s důrazem: *Já jsem ta pravda* — to znamená. Já Mesiáš a Boží Syn v časném lidském těle viditelný a poznatelný jsem pravdivým a skutečným obrazem Neviditelného Boha, o němž člověk může myslet a mluvit jen jako v zrcadle a podobenství, protože Bůh přebývá ve světle nepřístupitelném . . . Podobně je to s pojmem cesty. Cesta znamená směr, kterým se má jít. Dalo by se myslet na vyměřenou i označenou dráhu pro poutníky. Takovým vodítkem na cestě mohla by být mapa, knižní průvodce pro cestující, předpis, nařízení, zákon, Písmo a pod. To však nestačí, aby člověk na cestě života nezabloudil. Uprostřed vysokých hor, strmých skal a hlubokých propastí, jimiž procházíme, potřebujeme živého a spolehlivého průvodce, který zná bezpečnost terénu i únosnost našich sil. Proto Mesiáš neříká: Já vám dám nějaké psané, tištěné nebo tradované vodítko na cestu, nýbrž zaslubuje: Já jsem ta jediná cesta, váš jediný spolehlivý a nepostradatelný průvodce. —

Tu třetí stránku mesiášského sebevědomí Kristova vyčítáme ze slova: Já jsem (ten)

život. Je to vrchol jeho svědectví. V něm je obsaženo všechno, co chce přinést světu. — Evangelista Jan to formuluje slovem: V něm život byl a život byl světlo lidí. . . Tentot' byl to pravé světlo, kteréž osvěcuje každého člověka přicházejícího na svět. Jistě to slovo: Já jsem život, potvrzené v mesiášském sebevědomí Ježíšově, chce říci, že Spasitel nenáleží jen historické minulosti ani neznámé jen budoucnosti, nýbrž je živý až na věky podle zaslíbení: Ať, já s vámi jsem až do skonání světa. Ale tu nejde jen o trvání jeho existence! Slovo klade důraz na kvalitu, krásu a plnost jeho života. V jeho charakteru vskytují se mnohé stránky: nejvyšší sebevědomí i nehlubší pokora. Hrdinská bojovnost až k jistotě vítězství a přitom nezměrná skromnost, tichost a nekonečná trélnost. Jásavá radost v obecenství s Otcem i hluboký smutek až ke krvavému potu v Gethsemane — nad lidskou slánotou a zlovůli. Radostné uspokojení nad milosrdným Samaritánem i svatý hněv nad výchou farizea! — Všecky tyto zdánlivě protichůdné stránky jeho duše jsou projevem téže lásky k Bohu a k bližnímu a tvoří harmonický celek!

Již tento lidský profil Ježíšova života tak ideálního, dokonalého a krásného nemohl vzniknout náhodou. Bylo v něm dozrání nová kvalita, která neměla analozie a podobnosti v žádném životě předchůdném i současném. — Ježž sám dosvědčuje, že jeho život prýší z víry a obecenství s Bohem Otcem. Je to námo kosmická událost, nové stvoření Boží. Vznik toho ideálního života nemohl být pouhým produktem úmých, málo dokonalých životů a sil. Již ve vývoji přírody pozorujeme zvláštní epochy nového stupně. Tak jakémsi tajemným zvratem a skokem vzniká z neživé hmoty živá tvar, uprostřed fyzických a mechanických vlivů vzniká duševní sebevědomí, v němž mnohost je přetvořena v jednotu a jednoduchost, nebo kvantita nahrazena kvalitou, tělesné proměněno v duchovní, časné ve věčné. Na tento přechod i přerod musíme mluvit, že chceme porozumět mesiášskému sebevědomí Ježíšovu.

Tento kvalitativně odlišný život Ježíšův nezmezil ze světa nanebevstoupením, nýbrž přelil se skrze víru do duše jeho učedníků, ano vlévá se do celého světa. Opravdu On

byl a dodnes i jest "Světlo lidí." — Co nám tedy přináší zaslíbený Mesiáš jako Spasitel světa, když se nám ve svém sebevědomí představuje jako ta (jediná) pravda, cesta i život? V chaosu různých nauk, idejí, kde je plno iluzí a pověr, on je ta nejpevnější pravda o všem jsoucnu — v labyrintu různých směrů a cest, po nichž bloudí lidé, on je Vůdcem na té nejlepší cestě, která vede k nejvyššímu cíti. V prospektu různých životů, mezi nimiž si může vybrat člověk, v něm je ten život nejkrásnější, protože se chce vlít do všech lidí. Kdo je tímto životem uchvácen, žije-li z Krista, s Kristem a v Kristu, nové stvoření jest. Pro něj staré věci pominuly — a všechno nové učiněno jest.

Přemysl Pitter:

Sedm bratří a jedna žena.

Základem naší úvahy je část, zapsaná v evangeliu Matoušově, Markově a Lukášově, jež zní takto:

"Přišli k Ježíšovi saduceové, kteříž tvrdí, že není zmrtvýchvstání. Otázali se ho: "Mistře, Mojžíš nařídil: Zemře-li někdo bezdětný, ať bratr jeho pojme jeho ženu a zplodí svému bratrovi potomstvo." Bylo u nás sedm bratrů. První se oženil a zemřel, a poněvadž neměl potomstva, zanechal ženu bratrovi. Stejně druhý, i třetí, až do sedmého. Poslední ze všech zemřela i žena. Kterého z těch sedmi bude ta žena, když při vzkříšení vstanou z mrtvých?" Ježíš jim odpověděl: "Bloudíte, neznajíce Písem ani moci Boží. Když vstanou z mrtvých, nebudou se ženiti ani vdávati, ale budou jako andělé v nebi. O vzkříšení z mrtvých zdalipak jste nečetli v knize Mojžíšově, kterak promluvil k němu Bůh: "Já jsem Bůh Abrahamův, a Bůh Izákův, a Bůh Jákobův!" Bůh pak není Bohem mrtvých, nýbrž živých. Protož vy velmi bloudíte." Když to uslyšely zástupy, užasly nad jeho učením."

Zdá se, že zástupy dnešních lidí by nikterak neužasly, ale rozcházeły by se s mávnutím ruky a cynickými poznámkami. Kdopak má dnes zájem o náboženské otázky a problémy starověké filosofie? Vždyť jsou to věci dávno překonané a nám moderním lidem nic neříkající! Máme jiné starosti dnes,

starosti, jak říkáme, sociálního a politického rázu. Stojí to za to vydávat se v nebezpečí ových zastaralých pohádko rozhlasu na to škoda? te se aspoň na chvíli ve slete se tu se mnou nad ovou příhodou, jak nám a. Možná, že nakonec : aktuální je to zvěst a aterialističtí komunisté se ni silami ji potírají.

to příběh, který pisatelé i tak důležitý, že jej za-oro beze změny!

spor dvou základních ži-tuje pouze tento hmotný ještě život jiný, život ne-

Materialističtí komunis-: jedině a pouze život ve hmotě a z hmoty m nebo zánikem hmoty i tento názor za tak vý-ili axiomatem své ideou.

lenky, že by tu byly síly /, jimž je hmota podří-:u přežívají? Všecko, co na hmotě a směřuje k : jim o naprosté ovlád-ho projevů, a to všemi ji a mají po ruce. Kdy-tromě života hmotného :romě sil hmotných síly by byl marný jejich boj ich úsilí. Musili by se out svět, protože je tu ž oni, se svým totalitním vot.

elům, kteří stojí na téže žívají těžce hmotných ění si naději, že toho zdějí přemohou. Jestliže odpůrci, který má moc-zbraně komunistů, pak

zbraněmi jsou síly du-motné úrovni může to vyhrát; může být vítěz-n dočasně; konečné ví-

je řeč o saduceích, kte-mrtvýchvstání, to jest, že

život končí smrtí. Aby dokázali nesmyslnost víry ve vzkříšení a ji zesměšnili, vymysleli si příběh o sedmi bratřích, kteří postupně po-jali za manželku touž ženu. Či bude ženou, existuje-li život po smrti? Ježíš na to prostě odpovídá: V duchovních oblastech se nežení ani nev dávají, ale žijí jako duchovní bytosti. A že existuje život posmrtný, dokládá výrokem o Bohu Abrahámovu, Izákovu a Jáko-bovu, kteří s hlediska hmotného dávno zemřeli. Avšak Bůh není Bohem mrtvých, nýbrž živých, prohlašuje Ježíš.

Jsou snad jiné výroky v bibli a světové li-teratuře ještě přesvědčivější, které dokazují nesmrtnost ducha. Nám však jde nyní o vy-tyčení dvou táborů: v jednom stojí saduce-ové, to jest veškerí popírači duchovnosti a nesmrtnosti; v druhém Ježíš a s ním dlouhá řada vynikajících duchů všech dob, národů a plemen. A mezi oběma tábory stojí farizeové, kteří sice dávají zapravdu Ježíšovi, ale drží se saduceji.

Takové je rozdělení lidstva i dnes. Dělicí čára vede mezi Západem a Východem, křesťany a komunisty, nýbrž protíná všechny národy, všechny stavy a třídy, všechna nábo-ženství, vniká do rodin a vede mým a tvým nitrem.

Saduceové nevěřili v anděly. Kolikpak asi je lidí, jimž bible je základem náboženské příslušnosti, kteří v existenci andělů věří? A přece je v bibli asi 150 míst, v nichž se mluví o andělech a jejich působení! Kdyby-chom z bible vypustili všechna vyprávění o nadsmyslových zjevech, ztenčila by se bible velice. Zůstalo by v ní líčení dějinných u-dálostí, různá ustanovení a mravní příkazy, které by se nakonec staly iluzorními, jestliže život ve hmotě končí, nemá-li pokračování na vyšších stupních. Rozevřete však bibli a nejdete na kterékoli straně osvědčení víry ve věčný život a svědectví o působení duchov-ních sil.

Bible nám klade otázku: je také tobě hmo-ta a tělesný život vším? Nebo cítíš, pozná-váš a věříš, že je tu cosi, co hmotu utváří, řídí a přetváří? Že je tu věčná energie, ener-gie moudrá a prozíravá, jež dává všemu smysl, účel a cíl? A že tato energie se ne-ztrácí, i když nástroj, jehož používala, od-kládá? Či myslíš, že člověk je nejvyšší by-tostí, kterou končí vývoj? Někteří lidé sice

Doplňte si na str. 69, 1. sloupci, předposl. odstavci:
...vyhrát; avšak v zápase, v němž se utkávají síly hmotné se silami
duchovními, může ...
Na str. 70, 2. sloupci, 2. odstavci:
...Žije-li člověk v souladu s Bohem a ...

věří, že Bůh tvoří duši člověka, ale že tato duše je spjata s tělem a s tělem zaniká. Jiní jdou dále a věří, že duše, která z Boha vyšla, k Bohu se opět vrací a s ním splývá. Avšak nepřijímají myšlenku, že by zůstala nadále samostatnou bytostí, individuální osobností, která po odložení těla nastoupila cestu dalšího vývoje. Tomáš Masaryk kdysi prohlásil: "Já chci být já i po smrti; nechci se rozplýnout v nějaké metafysické kaši!"

Toto Masarykovo "já chci" nebylo jen výrazem jeho vůle, nýbrž i vyznáním víry v neustálý duchovní pokrok a vývoj k dokonalosti, podle Ježíšova příkazu: "Buďte tak dokonalí jako Otec váš v nebesích!" Není ustrnutí nebo zastavení v tomto tvůrčím pohybu. Ježíšovo: "Můj Otec dosavad dělá, i já dělám" platí pro každého syna Božího, pro každou dceru Boží, pro každou lidskou bytost. Je to zákon věčného vývoje, který nestrpí stagnace.

S tohoto hlediska není myslitelné, že by se vývoj zastavil u člověka a nad tím již nebylo vyšších bytostí. Bible jasně, určitě a rozhodně říká: ano. Jsou bytosti na vyšších stupních a nazývá je anděly. Tito andělé si podle bible nežijí v jakési "splendid isolation" — skvoucím osamocení, nýbrž se dále účastní Božího tvůrčího díla. Bible je nazývá angeli, to jest posly, posly nebes. A všimněme si, že bible nemluví jen o nebi, nýbrž o nebesích, tedy v množném čísle. Ježíš louče se se svými učedníky praví jim: "V domě mého Otce je mnoho příbytků. Kdyby tomu tak nebylo, řekl bych vám, že jdu, abych vám připravil místo?" Apoštol Pavel zmiňuje se o svých duchovních zážitcích, praví, že byl vytržen až do třetího nebe.

Není na místě, abychom zkoumali, kolik je nebeských plánů a jak se označují bytosti v nich žijící. To by vedlo na smetli. Člověk svým rozumem nevystihne věci, které jsou nedosažitelné tělesným smyslem. Ale je cosi v našich nitrech, co se nedá potlačit ani umlčet, a to je duše, ona věčná, nesmrtelná podstata naší bytosti, naše skutečné, pravé, nezanikající já. "Nebojte se těch, kdo zabíjejí těla, ale duše zabít nemohou," praví Ježíš. A apoštol Pavel dokládá: "Až bude tento náš pozemský stan zrušen, máme domov od Boha, dům ne zhotovený rukama, ale věčný v nebesích."

Duše sama se hlásí k slovu a nutí člověka k přemýšlení, hledání a vystihování vyšších skutečností a pravd. Ona je vnitřním usměřovatelem, korektivem, vyčítajícím i nabádajícím silou. Člověk ji může popírat, může ji jat, ničit, ale nemůže ji zničit. Spíš člověk zničí sebe, než duši. Přejde chvíle, kdy se tak mocně projeví, že člověk stane v úžase sám nad sebou a je donucen kapitulovat a své duši se podřídí.

Utrpení, nezdary, bolest jsou následky nesouladu s duší. Žít v souladu s duší znamená vnitřní klid, vyrovnanost, pevnost, zdraví. Nehor' duše zná zákony Boží a nutí člověka, aby se jimi řídil. Žije-li člověk v souladu s Bohem a plní úkol, který mu Bůh určil. A byl mu tento úkol ukládal i oběti, jsou to oběti radostné. Ježíš blahoslaví ty, kdo trpí pro spravedlnost.

Člověk nejde svou životní cestou sám. Ne- ní nikdy sám. Jeho duše je spojena s anděly, posly Božími, které sesílá Bůh, aby byli člověku nápomocní v jeho zápasech a trampotách. Hmotné oko nemůže postřehnout věci nehmotné, avšak právě tak skutečné. Zde nastupují vyšší smysly, schopné vnímat věci duchovní, vlohy, které člověk dosud zanedbával, takže v něm zakrtnuly. Je na čase, aby k nim obrátil pozornost. Pak se splní i zaslíbení Písma, podle něhož andělé Boží sestupovat budou k člověku, aby mu skýтали radu a ochranu.

Je velikým neštěstím, že křesťanské církve zanedbávají zdůrazňovat tuto biblickou zvěst. Mnozí theologové sami jí nevěří či mají o ní pochybnosti. Od takových nelze ovšem očekávat, že budou bojovníky proti materialismu, když sami materialistickým názorům podléhají.

A jsou lidé, kteří víru v nebeské moci mají, ale obávají se o ní hovořit, aby ne- sklidili posměch. Avšak přijde doba, a věřím, že není daleká, kdy se stane směřným názor, že život je poután na hmotu. Dosud panuje domněnka, že před zrozením a po smrti není nic. Tento nihilismus bude vystřídán vlnou nové víry. Po době pustého bezbožectví, syrového materialismu, zatouží duše po vydatném pokrmu a posilujícím nápoji z hlubokých pramenů duchovních. Možná, že to povede k novým extrémům podle zá-

(Dokončení na str. 75)

Otakar Odložilík: Jednota Bratrská a reformování francouzského jazyka.

nou, která zosnovala sesazení Ferdinanda II a volbu Fridricha Falckého. Nebyl sice mezi direktory a nezastával za falcké vlády vysokého dvorského úřadu, avšak měl u svého jména poznamenanou účast při rozhodování o tom, aby syn zimního krále byl přijat za čekance českého trůnu. Konfiskační komise rozhodla 10. listopadu 1622, že má přijít o všechno jmění, venkovská zboží i podíl na domu pánů Křineckých na Starém městě.

V těchto místech se zastavuje historikovo přiro, protože spolehlivých údajů není po ruce. Příběhu se ujímá spisovatel a s ním se dostáváme na pomyslnou návštěvu do domu Křineckých za masnými krámy při chrámu týnském. V druhé kapitole románu Skály mohl Alois Jirásek rozvinout obraz, který by historik nemohl ani načrtnout. V Jiráskově románu usíná Jan Albrecht Křinecký, někdejší ženevský student, "snem smrti" po návštěvě posíl, vypravených konfiskační komisí, a hrdinou příběhu je potom jeho syn Jan Albrecht, kterého jsme si označili jako mladšího, abychom si ho rozlišili nejenom od otce, nýbrž i od děda.

12. Karel st. ze Žerotína a jeho družina

Na podzim 1582 stál v čele ženevské university bohoslovec Antoine de la Faye. Posluchačů nebylo mnoho. Ženěvě hrozilo po nějakou dobu nebezpečí nepřátelského vpádu. Hodně studentů odešlo, noví nepřicházeli. Způsobil tedy hodně rozruchu příjezd mladého šlechtice, o jehož rodu věděli někteří profesori aspoň podle doslechu, Karla staršího ze Žerotína. Jeho jméno i se znakem bylo vloženo do svazku Nomina et stemmata, jak se slušelo na studenta tak významného. V jeho průvodu přišel do Ženěvy Václav Lavín z Ottenfeldu, Petr Pražma z Bílkova a Jiří Vranovský z Doubravice.

Karel ze Žerotína, syn Jana staršího a jeho první manželky Marie z rodu pánů z Boskovic, měl něco přes osmnáct let, když vstoupil na ženevskou universitu. Měl za sebou pečlivou přípravu v rozličných předmětech i dobré znalosti jazykové. Jeho prvními učiteli byli bratřští duchovní, kteří spravovali sbory v Brandýse nad Orlicí, Karlově rodišti, v Náměšti a v Kralicích. Jaká to byla výchova, pověděl v krásné zkratce se-

nior Ondřej Štefan, když napsal doktoru Cratonovi: Karel byl Kristův od narození. To mu bylo dvanáct let a žil ještě v otcovském sídle. O něco později byl poslán do školy v Ivančicích, řízené, jak jsme si pověděli Ezronem Rüdigerem.

Slušelo se, aby mladý šlechtic měl domácího učitele pro předměty, ve kterých se nevyznali bratřští duchovní. Jan ze Žerotína vybral synovi odchovance wittemberské university Vavřince Cirklera, rodem ze Slezska. S ním jel Karel, když vyrostl z chlapeckých let, do Štrasburku. Tábla je tam škola středního stupně, chvalně známá v blízkém okolí i v končinách mnohem vzdálenějších, v Čechách, v Polsku a na Litvě. Někteří studenti se spokojili s vědomostmi, které si tam osvojili, jiní postoupili dále. Karel ze Žerotína šel r. 1580 na universitu do Basileje a už tenkrát ho doprovázel Jiří Vranovský z Doubravice.

Ne všechno, co bychom rádi věděli, je dnes dostupné a i kdybychom měli na stole všechny dochované prameny, zůstávaly by v našem vypravování mezery. Někdy v zimě 1580/1 se Karel vydal na cestu přes Alpy a uviděl hodný kus Itálie. V Římě si zjednal přístup k jednomu z nejproslulejších znalců latiny, Marku Antoniovi Muretovi, původem Francouzovi, a snad z jeho podnětu pomyslel už tenkrát na cestu do Francie. Lákal ho také ostrov Malta, avšak není dokladu o tom, že by se kdy dostal až tak daleko. Začátkem března 1581 byl v Sieně. Není dost jasné, zastavil-li se v Benátkách cestou do Říma, či až když se vracel, a na přesném datu věru příliš nezáleží.

Podle některých náznaků přivedl do Itálie Jindřich Daniel Švarc ze Semanína Karlovi společníka, Petra, syna Jana Pražmy z Bílkova. Při některé příležitosti vykonal Jindřich v Římě bohoslužby a podal Karlovi a členům jeho družiny Včerejší Páně podle řádů v Jednotě platných.

Do Ženěvy však s Karlem nepřišel ani Cirkler ani Jindřich Daniel Švarc, nýbrž Václav Lavín, někdy společník Jana Jiřího z Náchoda. Nevíme, od které doby ke svému jménu připoisoval přídomek z Ottenfeldu na znamení, že byl povýšen mezi nižší šlechtu. Pro

studenta z rodu tak vynikajícího jako byli Žerotínové, nebylo potřeba shánět byt: Karla přijal do svého domu Theodor Beza.

Pobyt v Ženěvě zkrátily smutné zprávy z domova. V zimě 1582/3 se rozsemohl na smrt Karlův otec Jan a dokonat 25. února 1583. Karlovi byli ustanoveni poručníci a ti rozhodli, aby se ze Ženěvy vrátil aspoň na čas a byl při projednávání pozůstalosti. Měl jenom jednoho sourozence jménem Jana Divíše, z druhého manželství páně Janova s Mandalenou Slavatovou z Chlumu a Košumberka.

Ani v rektorově knize ani v ozdobném rukopise se jmény a znaky není zápisu, podle kterého bychom mohli určit Karlův návrat do Ženěvy. Příjez možná ještě před koncem 1583, možná až 1584. Druhý pobyt byl nejenom delší, nýbrž i plodnější. Žerotín se poznal se šlechtickými synky z jiných zemí, kteří s ním přebývali pod jednou střechou. Theodor Beza ho nejenom vedl ve studiích, nýbrž pomáhal mu i sestavit rozvrh pro další pobyt za hranicemi. Ženěvští bohoslovci věděli, že reformované církve jsou většinou těsněny většinami katolickými nebo lutherskými, a proto pěstovali styky, které by přinesly aspoň částečnou pomoc.

Roku 1584 vyšla v Ženěvě u Eustacha Vignona latinská knížka Bezova o správné výslovnosti frančtiny, *De Francicae linguae recta pronuntiatione*. Kdo obrátil titulní list a podíval se na třetí stránku, uviděl tam Karlovo jméno — Beza mu knížku věnoval a list o tom, daný 1. září 1584, se pod tiskařovou rukou rozběhl na několik stránek. Beza nešetřil lichotivými slovy, ani když psal o Karlových vlohách, ani když hodnotil jeho vědomosti a rozhled po světě. Pochválil i Václava Lavína a uvedl jména tři členů žerotínského rodu: Karlova otce Jana, jeho vrstevníka a jménem rovněž Jana, seděním na Břeclavi, a Fridricha, Karlova poručníka, přebývajícího nejčastěji na Židlochovicích. Oba Janové byli už tenkrát na věčnosti, avšak Fridrich byl ještě v plném květu života.

Podle jedné věty v předmluvě Beza vyučoval o prázdninách Karla a několik německých šlechticů francouzštině. Když dokončili, shrnul vědomosti o francouzské výslovnosti, nastřádané za mnoho let studií, a připravil knížku k uveřejnění. Tisk netrval patrně dlouho.

Karel se skutečně vydal ze Ženěvy na cestu do Francie. Jedním z míst, o kterém víme bezpečně, že je navštívil, byl Orléans. Tamní universita měla v Evropě slušnou pověst a vzdělalo se na ní i něco studentů z českých zemí. Asi v téže době, co se Karel teprve obeznával se západní Evropou, bylo v Orléansu několik členů rodu Vrbnů z Bruntálu. Jeden z nich, Jan, byl roku 1581 zvolen za prokurátora německého národa, do kteréžto skupiny byli zahrnováni studenti ze všech zemí, které se tak či onak počítaly za součást svaté říše římské. Jan z Vrba odjel z Orléansu dávno předtím, než se tam dostal Karel — napřed do Bourges a potom nejspíše přímo domů. Karla provázeli Jaroslav z Bubna a Karel z Lichtenštejna, někdy druh na ivančické škole. Na universitu se dali zapsat počátkem října 1585.

Někdy za cesty po Francii se Karel ze Žerotína dostal i na dvůr navarského krále Jindřicha. Slýchal o něm v Ženěvě, kde se k němu upínalo mnoho nadějí. Studenta — šlechtice si Jindřich podmanil naráz. Když se s ním Karel rozházel, slíbil mu rukou dáním, že přijde na zavlání, kamkoli by si král určil, buď na dvůr nebo do vojenského tábora.

V Orléansu, na královském dvoře i jinde Karel měl jistě hodně příležitosti uplatnit znalosti, které si osvojil buď přímo od Bezy nebo z jeho knížky o francouzské výslovnosti. I později dbal o to, aby znalost frančtiny neupadla. Psával v tom jazyce dopisy a mluvil aspoň občas na svém sídle někoho, s kým mohl mluvit v tom jazyce.

Karlovi nemohl nikdo vytknout, že za mladých let vysedával v záveci, a že o světě nevěděl víc, než mu pověděli jiní lidé. Jeho studie a cesty se protáhly skoro na deset let. Po Francii přišla na řadu Fale, potom Nizozemí a posléze Anglie. Na Moravu se vrátil ku konci roku 1587, když už měl něco přes dvacet tři roky.

Je na místě povědět několik slov o Karlových společnících za ženěvských studií. Jméno Jiřího Vranovského z Doubravice se neobjevuje v pramenech, které jsou nám dostupné, ani ve spojení s pány ze Žerotína, ani o sobě. Byl z drobného šlechtického rodu a patrně jenom rozmnožil Karlův průvod.

Spojení s Petrem Pražmou bylo zřejmě těs-

nější už proto, že se znali i jejich otcové. Pražmové se také počítali mezi drobnou moravskou šlechtu a přiznávali se k Jednotě. Jejich zboží s Bílkovem jako střediskem bylo na jihozápadní Moravě. Nákladnou cestu do Itálie a pobyt v Ženěvě by si byl Petr těžko mohl dopřát, kdyby nebyl přijat do královny družiny. Pouhé členství v Jednotě nechránilo před hmotnými potížemi a před blouděním na rozcestích života. V moravských zemských deskách se k roku 1590 čte zápis, že Petr prodal část rodového zboží, ves Uhřice zemanovi zřejmě cizího původu.

Proč se s ním musel rozloučit, napovídá nejspíše zápis o synodě, kterou Bratři konali na Karmeli, t. j. v Mladé Boleslavi, v červnu 1598. Pod záhlavím Petr Pražma bylo řečeno toto:

"Obnovil žádost svou v pokojení svědomí. Zanechán při prvním úsudku, aby ještě hojnější ovoce pokání nesl, ožralství zanechal a dobré ovoce pokání nesl, ožralství zanechal a dobré příčiny sobě obmejšlel. Zaslíbení jemu učiniti, že pče o něj bude."

Jinak se o něm už nedovídáme nic podstatného.

Nejvýznamnější místo v Karlově družině měl Václav Lavín. Byl připraven k službě ve šlechtických rodinách dvojmo: měl zřejmě dobré vyškolení ve svobodných uměních, a nadto se věnoval lékařské vědě. Když se v únoru 1587 zapisoval na oxfordskou universitu, uvedl, že ztrávil ve studiu lékařství dvacet let a že jeho učitelem v prvním období byl Kašpar Peucer. To jméno bylo dobře známé ve Wittenberku a tak se oxfordský záznam dobře s Lavínovým zápisem na wittenberské universitě roku 1568. Studoval prý lékařství nejenom v Němcích, nýbrž i ve Francii a Itálii. V Oxfordě byl připuštěn k doktorátu, když slíbil, že před odjezdem udělá tři přednášky.

Spojení svobodných umění s lékařstvím bylo užitečné a cena takové kombinace se zvětšila, když k oběma oborům přistoupila aspoň povšechná znalost bohosloví. O tom, že se jí Lavín mohl vykásat, svědčí jistě jeho přátelství s Theodorem Bezou. Karel st. ze Žerotína potřeboval takového průvodce, jako byl Lavín. Jeho zdraví bylo od dětských let křehké. Trápila ho, jak si občas postěžoval, běhávka, společnice obzvláště na cestách málo vítaná. Později se ohlásily potíže ještě vážnější.

Přechodné svízele nebo i dlouhé a úporné

nemoci nebyly ve vyšších společenských vrstvách výjimkou. Trpěli muži, střídaly a chřadly ženy. Mužům škodilo nemírné jídlo a nezřízené pití, ženy často umíraly na souchotě a při porodech. Tu nemávaly jiné pomoci než "báby pupkořezné", jejichž způsobilost byla nevalná. Někteří lidé trpěli svou vinou, jiní zdědili zárodky všelijakých chorob po předcích a zápasili s nimi po celý život.

Václav Lavín zůstal Karlovi nablízku i po návratu do Čech. Podle všeho nesloužil jenom jemu, nýbrž i jiným panským rodinám, jako to dělali i jiní znalci lékařské vědy.

13. Karel st. ze Žerotína a král Jindřich.

Od návratu na Moravu byl Karel vrchovatě zaměstnán. Přední povinností byla správa rodového zboží, kterou za jeho studií a cest vedli poručníci. V červnu 1588 o svato-dušních svátcích poznal Barboru, dceru Arnošta Krajíře z Krajku a zasnoubil se s ní v říjnu toho roku. Svatba se konala na Náměšti 8. května 1589 a nebyla nikterak okázalá. V červnu 1590 se manželům narodila dceruška, které dali jméno Bohunka. Zprvu se mluvilo i o jiných nevěstách. Paní Mandalena, Karlova nevlastní matka, by byla ráda viděla jako snachu Ludvíku, dceru knížete ve východním Frýzsku, avšak bratrští duchovní doporučovali spojení s českým rodem, který byl odedávna věrný Jednotě, a tak se i stalo.

Karla přespříliš nezajímala správa rodových zboží. Chtěl se uplatnit ve veřejném životě doma i za hranicemi. Na Moravě měl hlavní oporu ve strýci Fridrichovi, v Čechách mu pomáhal především Petr Vok z Rožmberka, který se za dvě léta po svatbě s Kateřinou z Ludanic, horlivou členkou Jednoty, připojil k Bratrům. Cestu na rožmberský zámek v Bechyni upravil jeho někdejší duchovní rádce Jindřich Daniel Švare, dvorský duchovní páně Vokův. Jako chráněncem nejbohatšího českého pána se Karel snadno dostal na královský dvůr a byl představen Rudolfovi II.

Za pobytu v Praze, jehož délku nemůžeme přesně určit, se Karel seznámil s významnými postavami mezi českou šlechtou, jako byl Václav Budovec, i učenci českého původu. Navázal spojení i s některými diplomaty, pověřenými u císařského dvora. Byli mezi nimi i zastupce saského kurfirstva i vyslanec navarského krále Jindřicha jménem Vilém Ancel. Ka-

rel však hledal spojení i na katolickou stranu. Vykonaal návštěvu u vdovy po Vratislavovi z Pernštejna, jejíž dítč jméno Marie Manriques de Lara i nezasvěceným prozradilo španělský původ. V jejím domě byl Karel představen španělskému vyslanci, který se jmenoval Guillen de San Clemente.

Karlovi šlo především o to, aby neztratil spojení se světem a aby měl zprávy s obou stran, na které se západní Evropa rozestupovala čím dál zřetelněji. O tom, kam se má postavit, měl jasno v hlavě i v srdci. Ze všech významných osob, se kterými se potkal, když byl na cestách, nejvíce si cenil anglické královny Alžbety, na jejíž dvoře ztrávil něco času, a navarského krále Jindřicha. Z Anglie však mu nepřicházelo ani slovíčko, kdežto Jindřich se ohlásil, zprvu vzkazy po vyslancích k německým protestantským knížatům a později i dopisy, které měly na Karla mocný účinek. Nebyla v nich jenom lichá slova, nýbrž i pobídky k větší účasti na velkém zápasu, který Jindřich vedl na francouzské půdě jako náčelník Hugenotů.

Ještě před zasnubami s pannou Barborou se Karel vypravil na cestu po Německu, jejíž účel trochu zastřel, aby nebyl očerněn u královského dvora. Dostal se až do Hamburku a tam se stýkal s Jindřichovými vyslanci. Rozmýšlel se hodnou chvíli, jestli by neměl odjet pod nějakou záminkou do Nizozemí a odtamtud za králem do jihozápadní Francie, avšak nakonec od myšlenky upustil. Vrátil se tedy na Moravu s novými zkušenostmi a se zprávami, které by si v Praze nebo někde jinde ve vlasti těžko opatřoval.

Francouzští vyslanci v Němcích nepochybně podali Jindřichovi zprávu o Žerotinově zájmu a král dbal o to, aby se spojení nepřetrhlo. Listem daným v únoru 1589 upozornil na svého posla do Němec Bongarse, který měl Karlovi tlumočit pozdravy. To byl Jindřich ještě pořád navarským králem, avšak jeho moc rostla a s tím přibývalo i závazků. Od násilné smrti Jindřicha III. v srpnu 1589 měl Jindřich navarský, představující bourbonskou větev královského rodu, nejsilnější nároky na francouzský trůn. Stála však proti němu mocná strana, které přál jak papež Sixtus V., tak španělský král Filip II.

Hugenoti usilovali o to, aby se jejich náčelníkovi dostalo pomoci od zahraničních spojenců. Uvažovali o Anglii, o německých knížatech nakloněných reformované víře i o šlechticích ze zemí pod katolickými vladaři. V těch počtech měl Karel ze Žerotína význačné místo. V dubnu 1590 se k němu dostavil král. komoří Manfredo Balbani s listy a vzkazy tak naléhavými, že bylo těžko odpovědět vyhýbavě. Karel se tedy dal do příprav a v září měl pohotově slušnou vojenskou družinu, se kterou se chtěl vypravit do Francie. Dostal se však jenom někam na polovici cesty a odbočil do Itálie, jako by tam vedl na studie nevlastního bratra Jana Diviše.

Podle běžných názorů urození pánové vstupovali do služeb cizích vladařů, když se jim zlíhlo. Rudolf však hleděl jejich svobodu omezit a vydal mandát vyžadující předběžný panovníkův-souhlas. Karel věděl dobře o těsném spojení pražského a madridského dvora a snadno si představil, jak by pochodil, kdyby si chtěl opatřit svolení ke službě náčelníkovi hugenotské strany. Na jaře 1591 se vynořila jiná možnost. Jindřichův plnomocník vikomt de la Tour shromažďoval v Němcích pomocné sbory. S té strany přišly pobídky, aby se Karel přichystal a spojil s některým oddílem zjednaným v Říši. Pokušení bylo silné, avšak Karel nechtěl opustit nemocnou ženu. Její zdraví, nikdy nepřilíš pevné, podlomil v únoru 1591 bolestný potrat. Byl k ní povolán Lavín, pomáhali i jiní lékaři, avšak zdraví jí už nikdo nevrátil. Umřela 21. července.

Karla potom doma nic netěšilo. Ustanovil se na tom, že pojedje do Francie stůj co stůj. Bohunku svěřil rozšafné kmotře Anně Vanecké a vybral si také hospodáře, který by se staral o správu statků. Měl však jiné starosti, pro které se odjezd zdržel o více než dva měsíce. Když se předtím nemohl vydat k Jindřichovu vojsku osobně poskytl mu aspoň půjčku, které královští emisari patrně užili k najímání vojska v Němcích. Částka byla vysoká, 40.000 tolarů. Karel soudil, že by na cestu potřeboval aspoň 12.000 tolarů a protože neměl na hotovosti tolik peněz, hleděl si je zajistit půjčkou. I v tom bylo radno postupovat opatrně, aby se věc nerozkřikla.

(Pokračování)

SEDM BRATRŮ—(ze str. 70)

kona kyvadla. Avšak duše již najde rovnováhu a povede člověka cestou, kterou mu vyznačili proroci a věrozvěstové dávnověku; cestou, kterou kráčel i Ježíš Kristus.

Ježíšova výtky: "Bloudíte, neznajíce Písem ani moci Boží" platí i nám. Bloudíme a budeme bloudit tak dlouho, dokud nepochopíme, že jest jen jedna cesta pravá, a tou je cesta za Kristem. Na ní poznáme pravdu a tehdy osvobození budeme z pout materialismu. — Mnozí dávají Kristu zapravdu, jak ti farizeové, ale přec drží se saduceji. Důvodů je celá škála. Mnohým se nezdívá, je chápeme a omlouváme. Avšak statečným ve víře platí náš obdiv a dík. A byt' jich byl i jen malý počet, oni jsou záslubou lepší budoucnosti a připravovateli vlády ducha svatého na zemi. (Vysíláno do vlasti).

Čeněk Holeček:

ZISK

*Bolest je cesta ohnivá,
jaký květ budu trhat na ní?
Ten jeden kvete z pokory,
ten druhý z proklínání.*

*Ach, Bože můj, jak šitasten jsem,
prv' že hledám na kolenou,
že Syna Tvého hořký kříž
i mého hříchu je zástěnou.*

*Jak nemluvnátko umyté
i v upění jsem ve Tvé dlani.
Ve všem se děj jen vůle Tvá—
do příštích dnů, či v umírání.*

*Ted' vím, proč bolest očistnou
nejvyšší Lásky na se vzala.
Ta má jen zkouškou víry jest,
tříbením roste víra stálá.*

*Bolest je cesta ohnivá,
přemnohých lásku rozžehla mi.
Jaký to zisk, jak Věba číš,
Pane můj, zůstaň, zůstaň s námi!*

(V upomínku na bratra Čenka Holečka, který zemřel v listopadu 1961).

J. Š.:

Naše evangelická škola v Jimramově a její někteří učitelé.

Mám na ni nejkrásnější vzpomínky; dala mi základ k dalšímu vzdělání a zbožnosti; duch, který tam vládl byl reformačně křesťanský. Vyrůstali jsme pod vlivem církve, zpívali většinou naše písně a učili se poměrně více než za tehdejší doby ve školách obecných.

Moji nejhlavnější učitelé, na které se nejlépe pamatuji byli: pan řídící Adolf Švanda, Emanuel Hájek, a pp. Svoboda a Žák. Pan E. Hájek byl mým učitelem ve druhé třídě. Byl to dobrý učitel, který nám vštepoval také dobré zásady pro život. Předčítal nám občas vhodné stati z knih a ukázky tvorby českých básníků. Po ukončení druhého roku, pan učitel Hájek měl starost, abychom mu neudělali hanbu ve třetí třídě a tak si nás nechal poslední den chvíli po škole a propouštěje nás se zřejmým dojetím, vypravoval o večeru, kdy slunko zapadá a loučí se s námi den a přirovnal pak školní rok ku dni práce, který se končí a nabádal nás k dobrému chování a k pilnosti v další třídě. Později se stal pan učitel Hájek správcem školy, ale v té době já už jsem měl obecnou školu za sebou a připravoval jsem se na různých místech na své povolání.

Po celou řadu let jsme se s bratrem Gustavem vždy vraceli k naší škole a udržovali s panem řídícím Hájkem vděčné přátelství. Z cest po vlasti, Švýcarech, Itálii a Francii jsme mu posílali pozdravy na pohlednicích z významných měst. Kdykoliv pak jsme se vrátili ku krátkému pobytu domů, tak jsme se obyčejně s panem řídícím setkali při bohoslužbách v chrámu. Vítal nás vždy srdečně a zval nás na besedu. Ztrávili jsme v jeho rodině mnoho příjemných chvil. V rozhovorech o vážných a ušlechtilých věcech. I on formoval můj mladý život a charakter a to vždy ve směru pravé evangelické zbožnosti a ušlechtilé lidskosti a proto jsem mu zachoval až do stáří vděčné vzpomínky.

Pan řídící Švanda, jiný z našich evangelických učitelů byl vynikající pedagog. K němu jsem chodil do školy po celé čtyři roky. Jeho vyučovací metody se nesly k tomu cíli, aby nás žáky povzbudily k největšímu úsilí získati ve škole nejvíce. Příkladem nám měly být

Životy velkých lidí. Zdá se, že tyto podněty padaly na úrodnou půdu. Přemýšleli jsme mnoho o objevech a práci velkých lidí a i sami jsme se pokoušeli o všelijaké věci,—jako zřízení si pod lavicemi telegraf—a posílali jsme si po drátě psaníčka. Pan řídící nás za všelijaké klukoviny trestával opisováním mravoučných vět; opsat takovou větu stokrát, ba i tisíckrát nebylo žádnou zvláštností. Jednou, protože jsme povallili spolužáka Lamplota z Pavlovic (on se uhodil do čela, kde mu naběhla velká boule) byli jsme potrestáni opisováním případného napomenutí pět tisíckrát. To bylo někdy v předjaří. I řekl jsem spolužáku Tomáši Hamanovi: každé poledne se doma rychle naobědváme a sejdemo se na určitém místě, vezmeme si sebou tužku, papír a budeme kreslit ze skutečností a tak se vyhneme přílišným rozpustilostem a trestům.

Tento záměr jsme také provedli a já dodnes rád vzpomínám na chvíle, kdy jsem s Tomášem sedával někde pod kopcem a oba jsme kreslili. Jednou to byl náš chrám, jindy hraběcí hrobka a nebo jiná část krásného městečka Jimramova.

Co se týče vyučování dbal pan řídící, aby úkoly byly bezvadné. Při čtení z čítanky dávali dva starší hoši pozor a zapisovali sebe menší chybu. Od dobrého žáka se očekávalo bezvadné čtení.

Na vysokoškolské prázdniny jezdili domů oba synové pana řídícího Švandy a to bývaly pro nás zlaté dny. Nejenže nás v zastoupení svého otce učili, ale co bylo pro nás nejžádostivější byly fyzikální pokusy, které nám k naší radosti předváděli. Přístroje škola měla a mám za to, že toho času bylo málo obecných škol, které se mohly pochlubit přírodovědeckými sbírkami a fyzikálními přístroji jako naše evangelická národní škola v Jimramově.

Pan řídící Švanda hrával v chrámu Páně při bohoslužbách a pohřbech na varhany a také řídil zpěvy při pohřbech. Kromě něho a rodiny bratra kostelníka Zbytovského jsme také my starší žáci vypomáhali. Za tím účelem jsme byli obyčejně skoro na celé půldne oproštěni vyučování. Po pravidle nám příbuzní zesnulého poslali malou odměnu a my se těšili, když jsme dostali každý několik krejcarů, že si koupíme škoní potřeby a ovšem také i trochu cukroví.

Pan řídící Švanda zemřel poměrně mlád.

Já jsem byl tou dobou ve Svitavách. Velice jsem želel jeho odchodu. A i nyní, kdykoli vstoupím na malý jimramovský hřbitov, abych navštívil hroby otců a příbuzných, tak se skoro vždy zastavím u hrobu tohoto svého učitele a rozpomenu se s vděčností, co mi Pán skrze něho dal.

Vyučování náboženství se věnovala v té době značná péče. V každé třídě se učilo týdně dvakrát po dvou hodinách.

Učitelé náboženství byli místní duchovní obou církví. Mými učiteli byli dp. Josef Totušek, evang. reformovaný farář a později superintendent moravský a dp. L. J. Hájek, pozdější lic. theol. a farář v Haleči a v Miroslavi.

Oba jmenovaní páni faráři se hluboce vepsali do mého srdce. Hodiny náboženství se mi staly nejmilejší. Vedle vlivu zbožných rodičů, bylo náboženské vyučování ve škole dobrým základem pro život, jako tomu bylo u Timotea, který se od mládí učil svatá Písma znát.

I v tomto ohledu mi dala naše škola cenné věno. Je pravdou, že pobožnost je ke všemu užitečná a má nynějšího i budoucího života zaslíbení.

V Jimramově byly obecné, nebo, jak se tenkrát říkalo národní, školy dvě. Žáci byli rozděleni podle konfese. To mělo své výhody i nevýhody. Žáci se tím odcizovali a jistě tím trpělo harmonické soužití občanů obou církví v obci. Nicméně vykonaly obě školy čestně své poslání a o to měli zásluhu učitelé obou církví.

Dnes pak, po více jak sedmdesáti letech, nacházím v galerii své paměti utčšený obrázek, kde spatřuji, jak jdu, veden otcem nebo bratrem, k výstavné budově naší školy, abych se naučil literárnímu umění a položil základ k dalšímu vzdělání. Kolem užaslého zraku, který se dívá sedm desetiletí zpět, putují spolužáci a spolužačky v pestrém roji a vedle nich kráčí vážně učitelé a kazatelé, kteří zasvětili své životy práci na výchově příštích pokolení. A už skoro všichni — a to nejen učitelé a kazatelé, ale i spolužáci a spolužačky odešli cestou, z níž se nikdo nevrátí. Nad rovy pak těch, kteří věrně pásli stádečka jehňátek a oveček, které jim Pán svěřil, stkví se zářícími literami slovo Písem:

“Ti, kteří jiné vyučují stkví se budou jako blesk oblohy a kteříž k spravedlnosti přivo-

zují mnohé jako hvězdy na věčné věky." Daniel 12,3.

Arnold Brémond:

Co je to sborové obecenství?

Šel jsem navštívit svého přítele — samotářského hodináře. Pracuje jako poustevník na konci zahrady v malém pavilónku, po němž se pnou růže a z něhož vytvořil svou pokojnou dílnu. Od rána do večera sám a sám pracuje tam s liliputánskými nástroji. Před časem mne totiž pozval: "Přijďte ke mne ukáží vám jak sestavují hodinky."

Nyní mi tedy prstem ukázal skřínečku s drobkounkými zásuvkami, každá z nich byla o polovinu mělčí než krabička od zápalek. Bylo tam asi padesát takových miniaturních přihrádek.

"To jsou ty vaše hodinky?" vyhrkl jsem.

Ukázal mi všechny součástky. Měl je utříděny, přesně označeny; byly rozděleny podle druhu a velikosti, některé z nich měl uloženy ve vatičce.

"A copak s tím děláte?"

"Seřizují je dohromady. To je podivná práce."

A rukou ukázal na soustruh jakoby pro panenku, na němž obráběl hřídečka a uhlazoval ložiska.

"Tady máte nástroj na seřizování ozubených koleček. To musíte jedno po druhém trpělivě upravovat, aby to nikde nedrhló. Tamhle je odstředívka, která slouží k čištění součástek. V téhle malé krabičce jsou rubíny. V té druhé jsou šroubečky."

Zatím co vykládal, podal mi zvětšovací sklo a ukázal mi závady některých součástek, které dosud neseřídil.

Jaká práce! Jaká trpělivost!

Přihlížel jsem a zároveň jsem si uvědomoval, že tato malá kazeta—svého druhu hodinářské muzeum — je obrazem většiny našich shorů: vedle sebe leží oddělené, neseřizené a nezaběhané součástky. Nahromadění místo spojení. Posluchačstvo místo organického společenství. Kdykoliv se pokoušíme přetvořit farnost v společenství, slýchávám okolo sebe: "Ach, dříve to bývalo krásnější!" Ovšem, že je mnohem snazší být malými hodinovými kolečky v bavlnce, každé od druhého oddě-

leno v uzavřené přihrádce. Aspoň se nepozná — zda to jde dohromady či ne. Ale tohle nejsou prázdné hodinky.

Věru je snazší, zůstane-li každý sám pro sebe, zúčastní se pobožnosti a pak honem utíká domů, zbaven jakékoliv zodpovědnosti za druhé, jak to skoro napořád bývá zvykem. Jenomže takto se nevytváří sbor, takto neroste Církev.

Je samozřejmé, že narazíme na nesnáze, pokoušíme-li se přiblížit jedny součástky k druhým, vzájemně je zapojit a seřídit. Montéři strojů to dobře znají. Neboť teprve tehdy se projeví závady každé součástky, a ty se vyskytují více méně u nás všech. Montáž předpokládá vzájemné seřazení. Při výstavbě farnosti v obecenství se nutně ukáží nedostatky druhých i naše vlastní. Vyjde najevo, že jednomu se nedostává trpělivosti a jiný že nemluví pravdu. Projeví se, že sám jsem nedůtklivější, než jsem si to dokázal přiznat. A toto všechno i jiné máme jedni na druhých snášet a léčit to láskou k bližnímu.

A jako uvedení hodinek v chod předpokládá uhladit všechna kolečka a několikrát je postupně překontrolovat tak, i má-li se sborové společenství vydat na cestu, je k tomu třeba nesmírně mnoho trpělivosti, vytrvalosti a víry. Je třeba se o to hojně přičiňovat a nezmalomyslnět. Jen postupnou sdílností jedněch vůči druhým, pokenáhlým propracováním může se to podařit — díky zkušené ruce božského Hodináře.

Je to dleléká cesta od hlomozné a rozbouřené korintské obce k plnému souladu Filipských, kde podle slov apoštola Pavla "budete jednotní ve smýšlení, budete mít touž lásku, budete jako jedna duše, budete stejně smýšlet" (Fil. 2,2).

Nuže, seřizovatelé, dejte se do díla! Není to zbabělé dívat se nazpátek na tak zvaný šťastný čas, kdy si každý žil pro sebe?"

Namítáte: "Bylo nám lépe, žilo se nám pohodlněji!" To je docela možné. Ale nejde o to, hověť si v klidu. Nejde ani o blahobyt, ani o snadnost. Jde o to, znovu nalézt celé a pospolitě svědectví Církve, viditelného těla neviditelného Krista.

Jde o to, v poslušnosti porozumět důvodu ospravedlňujícímu existenci církve, jež má být dobře seřazeným a dobře jdoucím chrono-

metrem, který udává světu v noci jako za dne, hodinu Ježíše Krista.

Z knížky *"Obrázky pravdy"*,
přel. F. Laichter.

Hanuš Hejný:

Jak sovětský svaz vykořisťuje porobené národy.

Sovětský svaz prodával naftu do západní Evropy za deset a půl rublu za tunu, do Československa za dvacet a půl rublu za tunu. Za sovětské uhlí se v západní Evropě platilo osm rublů za tunu. Československo muselo platit přes 14 rublů za tunu. Cena sovětské pšenice v západní Evropě byla 56 a půl rublu za tunu, v Československu skoro 70 rublů za tunu. Soudružské obchodní vztahy mezi Sovětským svazem a Československou socialistickou republikou je možno vyčíslit také takto: To, co Československo muselo koupit ze Sovětského svazu, bylo — v porovnání s cenami sovětského zboží pro západní Evropu — předraženo o 21 a půl procenta. Za to, co Československo muselo vyvézt do sovětského svazu, dostalo o 33 procent méně, než by bylo dostalo v západní Evropě. V peněžních jednotkách to znamená, že Československo doplatilo na obchod se Sovětským svazem ročně 352 milionů dolarů. Všechna tato čísla se vztahují na rok 1960. Od té doby se praxe podstatně nezměnila.

Tyto údaje jsou obsaženy ve studii, která byla právě uveřejněna v Americe a vzbudila značnou pozornost v odborných kruzích i tisku; například deník THE NEW YORK TIMES jí věnoval zprávu s pětiřádkovým titulem přes dva sloupce. Studie se nazývá "Obchod mezi Sovětským svazem a porobenými zeměmi v roce 1960" a vydal ji Hospodářský Výbor Shromáždění podrobených evropských národů pod vedením národohospodářského odborníka Aleksandra Kutta. Studie dokazuje podrobnými sazebníky, statistikami a výpočty, že Československo, Polsko, východní Německo, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko a Albánie v roce 1960 na obchodu se Sovětským svazem ztratily celkem jednu miliardu a 578 milionů dolarů. Ztráty byly způsobeny tím, že Sovětský svaz si diktuje příliš vysoké ceny za výrobky a zboží, které ve střední a východní Evropě prodává, a platí

hluboko pod cenou za to, co se odtamtud musí do Sov. Svazu vyvážet. V současných letech a v dohledné budoucnosti, praví autoři studie, budou země střední a východní Evropy nedobrovolně subvencovat Sovětský svaz hodnotami ve výši jedné až jedné a půl miliardy dolarů ročně. A další škody utrpí nadřazeným a skoro stejně ztrátovým obchodem a jinými zeměmi v komunistickém táboře a dodávkami do některých neutrálních zemí, které se rovněž řídí politickými ohledy.

Zmíněná odborná komise v čele s národohospodářem Kuttem vypracovala studii na základě ročenky o sovětském zahraničním obchodě v roce 1960, kterou vydala sovětská vláda. Při zpracování ročenky komise použila nejmodernějších statistických a projekčních metod, které systematizoval americký odborník Dr. Horst Menderhausen.

Místo komentáře můžeme uvést slova předse-
dy Shromáždění porobených evropských národů Ference Nagye, která citoval časopis THE NEW YORK TIMES. "Jeden až jeden a půl miliardy dolarů ročně je cena, kterou komunistické režimy ve východní Evropě musí platit Sovětskému svazu za to, že je udržuje u moci."
—FEC.

Jan Blahoslav Čapek:

Otci po jeho odchodu.

Jak zní Tvůj odkaz nad Tvým čerstvým rovem,
když odvolán jsi hlasem z výsosti?
Že víra žije, přesvědčuje slovem,
však mnohem více duchem tichosti.

Že láska vždy je služba bez reptání
a trpělivost její první květ,
jak plný klas pokorně hlavu sklání
a jako hvězda neumí se tmět,

že naděje i v pláň zasnežené
jak lesní strom svou zeleň uhostí,
že nezahanbuje a s písní klene
most jasně duhy k branám věčnosti.

Jak dítě z květin těšit se a z poupat,
jak dítě Boží širým světem jít,
údolím stínů důvěřivě stoupat
a v dáli náruč Otce svého zřít.

(Otiskujeme tuto báseň v upomínku na život
a práci věrného služebníka Páně, br. faráře a

em. seniора Josefa Čapka, který zemřel v Praze ve věku 95 let. Br. far. Čapek byl nejstarším duchovním českobratrské církve evangelické. Přes 40 let sloužil sboru v Třebelchovicích pod Orebem. Výše otištěná básně jest z pera jeho syna.

Nová kniha o Československu.

Rada Svobodného Československa vydala pod názvem "Československo" knihu, která říká o nynějším Československu, které bylo dříve kvetoucí demokracií, jak je nyní sovětskou vyssávanou kolonií.

Kniha je psána jasným, lidovým slohem a opatřena četnými vyobrazeními, která podávají čtenáři ukázky toho, co dokázal československý demokratický režim za prvních dvacet let skutečné svobody.

Cena knihy je \$5. Ti, kdo ji zakoupí, získají hodnotnou četbu a zároveň dostanou do rukou účinnou protikomunistickou zbraň.

Objednejte knihu "ČESKOSLOVENSKO" u: Council of Free Czechoslovakia, 2051 Park road, N. W., Washington 10, D. C. Počet výtisků, které budou dány do prodeje je omezen. Proto si se svou objednávkou pospěšte.

Prohlášení

K článku F. M. Bernarda "ČSSR" v létě 1960" . . .

prohlašuji, že od svého útěku v r. 1951 jsem nikomu do vlasti přímo nepsal, tím méně poslal svůj projev. Jsem si vědom, že každý můj styk s osobou, žijící v ČSR, by ji ohrozil. (Výjimku činí úřední sdělení.) Co řekl ona farářova manželka je prostě nepravda. Avšak je nřavděpodobné, že moje projevy jí byly poslány nějakou mně neznámou osobou. Této osobě vděčím za to, že mé tištěné rozhlasové projevy ve vlasti horlivě kolují a se dychtivě čtou, jak jsem se nepřímou dověděl. — Přemysl Pitter.

Z našeho Siona a odjinud.

V sobotu, 14. dubna t. r., zemřel v Canby, Oregon, br. kazatel George Kmečik. Pohřeb se konal ve středu, 18. dubna. — Br. Kmečik jest dobře znám naší československé evangelické obci po celých Spojených státech. Br.

Kmečik byl rodem ze Slovenska. Gymnasium vystudoval v Budapešti. Ve Spojených státech kázal a pracoval mimo jiné ve sborzech v Scranton, N. Y., Braddock, Pa., a posleďně v Candy, Oregon. Zanechává bratra, Steven, z Erie, Pa., a sestru, Mrs. Suzan Miller z Youngstown, Ohio.

Nový řecko-český slovník. Koncem roku 1961 vyšel první řecko-český slovník k Novému zákonu. Jeho autorem je profesor Dr. Josef B. Souček, novozákonník Komenského fakulty. Slovník má 374 stran a stojí vázaný 41 Kčs. Součkův slovník je významným obohacením české literatury jazykovědné i bohoslovecké. Sáhnu po něm vděčně odborníci stejně jako studenti bohosloví a milovníci Písma.

Kibucy, družstevní osady v Izraeli, se staly v této zemi základem zemědělského podnikání od počátku nového židovského osídlení. Byly ustaveny s pomocí židovských organizací a jsou vedeny podle těchto zásad: každý pracuje podle svých schopností a všechny majetek je společný. Družstevní organizace odebírá sklizeň a dodá kibucům všechny jeho potřeby. Peněz jednotliví členové kibuců neužívají. Tento komunismus v nejjistší jeho formě se však puncovaným komunistům nelíbí, protože kibucníci nežádali jeho schválení v Moskvě.

Nyní připravuje skupina protestantů ze Švýcarska, zemí skandinávských, Německa, Spojených států a z Holandska zřízení takového kibucu na sever od Haify. Ustanovili se na jméno "Nes Amim", což v hebrejštině značí "Zázrak národů". Sbírají k tomu účelu 3 miliony izraelských liber, což se rovná asi jednomu a půl milionu dolarů. o.g.

Rudé právo oznámilo 30. března: "Národní památník na Vítkově bude od 1. dubna t. r. z technických důvodů uzavřen. Současně se také zavírá Mauzoleum Klementa Gottwalda. Po skončení plánovaných oprav bude památník opět zpřístupněn veřejnosti."

Ústřední list KSČ ovšem neříká, zda plánované opravy budou rázu estetického nebo ideologického, avšak skutečnost, že se oznámení nezmiňuje o znovuootevření Mauzolea a mluví jen o památníku, nasvědčuje tomu, že Mauzoleum bude asi přece jen zrušeno a Gott-

waldovy pozůstatky budou uloženy jinde.
—FEC.

Situace v Praze ke dni 15. března 1962: "Nejsou skoro žádné brambory, není psací a toaletní papír, není ovoce, lékárny mají vyprodán vitamin C. Nejsou vajíčka, není vůbec žádné čerstvé maso, jen mražené vepřové z číny, uzeniny jsou, ale říká se, že jsou podřadné kvality . ."

Tato zpráva ze spolehlivého soukromého pramene ukazuje nedostatek masa, zeleniny, ovoce a spotřebního zboží.

Zpráva dále uvádí: "V dostatečném množství je k dostání chléb, umělé sádlo s 20% pravého vepřového sádla, které stojí 7.50 Kčs za 1/4 kg. Na trhu jsou i některé druhy margarinu v ceně 4.80 až 6. Kčs. za 1/4 kg. Jediné obchody, které jsou zásobovány jsou na Václavském náměstí a v přilehlých ulicích, ale "Pramen" (bývalý Lippert) na Příkopěch je otevřen jen několik hodin denně a na Václavském náměstí byly zavřeny tři potravinové obchody "pro opravy". Ošacení lze dostat, ale jen dražší věci. Nelze koupit ani libovolné množství zápalek. Nejsou cigarety levnějších druhů jako Partyzánky, Lípy a Marice. Cigaret v ceně pět korun za 20 kusů je dostatek.

Obtíže čs. plánovaného hospodářství se neomezují jen na nedostatek potravin a spotřebního zboží: "Proč bývá často až třikrát týdně přerušena dodávka elektrického proudu v oblasti Solidarity a Na vinici?" ptá se jeden čtenář Večerní Prahy, 12. března.

List odevzdal tento dotaz Středočeským energetickým závodům, jejichž ředitelství odpovědělo šalomounsky: "Takových otázek a stížností dostáváme více. Lze to vysvětlit jedním slovem — přetížení. Množství elektrických spotřebičů v domácnostech i v průmyslu roste tak rychle, že zvláště ve špičkách nestačíme elektřinu dodávat. A jak z toho? Dosud byl a je nedostatek kabelů, ale postupně v této i v další pětiletce se dá sít' do pořádku tak, aby vyhovovala rostoucím potřebám. Jedno řešení se však nabízí hned:—větší kázeň v odběru proudu." —FEC.

13. března t. r. zemřel v Praze ve věku 96 let br. emer. farář a senior, Josef Čapek.

Pochován byl v rodinné hrobce v Hronově 17. března. S bratrem far. Čapkem odešel nejstarší duchovní českobratrské církve evangelické. — Br. Čapek věnoval církvi Páně více jak polovinu svého dlouhého života. Přes 40 let sloužil jako farář sboru v Třeběchovicích pod Orebem a po mnoho let byl seniorem královéhradeckého seniorátu. — Jeho věrná a tichá práce v církvi bude dlouho vzpomínána.

Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty
došlé do 15. dubna 1962.

Board of Missions, Unity of the Brethren, Rosenberg, Texas	\$600.00
Alfred J. Kana, Yonkers, N. Y., in mem- ory of Mr. and Mrs. Jan Kana	10.00
Josef Munchinsky, Minnetonka, Minn., Canada	5.00
John Gallo, Pittsburgh, Pa.	5.00
Mrs. Frank Jančík, Cedar Rapids, Ia.	5.00
Mrs. Mil. Smetáček, Washington, D.C.	5.00
Geo. Medvěd, Parma Heights, Ohio	10.00
Oldřich Stýblo, Toronto 7, Ont. Canada	25.00
Mrs. S. J. Standish, Garden City, Mich.	6.00
Mrs. Caroline Zimmerman, Western Springs, Illinois	10.00
Mrs. K. Píksa, Omaha 7, Neb.	5.00
Ocker Brethren Christian Sisters	5.00
Charles Bulla, Pittsburgh 12, Pa.	10.00
Mrs. Jos. Bocicka, Ely, Iowa	10.00
Mrs. Terezie Cermak, Chicago 23, Ill.	7.00
Mrs. Josephine Skalsky, Disputanta, Va.	5.00
Mrs. Bessie Eisner, Melvindale 11, Mich.	5.00
Caldwell Christian Sisters Society	5.00
Pasadena Christian Sisters Society	5.00
Miss Blanche Karlik, Cedar Rapids, Ia.	1.00
S díky přijala a o další pomoc prosí, Nár. jednoty čl. protestantů, Mr. John Opie, pokl., 4800 So. Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.	